

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolalaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 49 • Perjantaina 10. joulukuuta 2004

55. VUOSIKERTA

Irtonumerohinta 1 €

**LAATUA
EDULLISUUTTA
AMMATTILAISelta**

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/
kivi-istutustyöt
- Sormuksien
valmistus
- Ja nyt myös
lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄÄLTÄ

KELLOLIIKE
Juhani Lankinen Ky
Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

Vaienneet temppelit ja hiljentyneet kirkkokummut

Koivisto ehti toimia kajalaisten kauppakeskuksena ainakin vuosituhannen ajan kotisalmensa vastakkaisilla rannoilla. Koiviston maalaiskunnalla ja kauppalalla oli yhteinen luterilainen seurakunta. Se perustettiin Viipurin emäseurakunnan kappeliksi viimeistään 1500-luvulla ja erotettiin omaksi kirkkoherrakunnaksi vuonna 1575. Lisäksi Koivistolla oli metodistinen seurakunta kirkkoineen ja pappiloineen.

Punagraniitista 1902-04 rakennettu kirkko, järjestyksessään jo kuudes, on säilynyt kauniilla paikallaan Koiviston Kirkkoniemellä, meren rannassa. Sitä edeltänyt puukirkko siirrettiin Viipurin Kolikkoinmäelle Talikkalan kirkoksi.

Koivistolla on kaksi luterilaista hautausmaata. Niistä toinen, jonka yhteydessä ovat myös sankarihaudat, on kirkon vieressä, toinen on parin kilometrin päässä Koiviston keskustasta Viipuriin vievän tien itäpuolella.

Koiviston kirkon suunnitteli Josef Stenbäck, arvostettu Kirkko-Josefiksi kutsuttu arkkitehti. Kirkon pohja on ristin muotoinen. Sen pituus ilman eteistiloja on 37 metriä ja leveys 28 metriä. Kirkkoon mahtuu 1 200 sanankuulijan istuinpaikat. Länsipäädyn kuppeasta, kuorin ja sen vierien ristivarren vierestä kohoaa nelikulmainen torni, joka kapenee suoraviivaisesti ristiä kantavaan huippuunsa. Samantapainen pieni torni on myös ristikaton päällä kattoratsastajana.

Kirkko on jugendtyylinen. Sen tyyliä täydentävät kansalliset ja keskiaikaiset aiheet.

Jyhkeitä punagraniittisia fasadiseiniä kehystävät harmagraniittiset listoitukset. Kirkon korkeat ikkunat on holvattu keskiajalta vaikutteita saaneeseen kansallisromanttiseen tapaan. Alttariseinän ikkunaan taiteilija Lennart Segersträhle teki 40-neliömetrisen lasimaalauksen, jonka aiheena on kärsivä Kristus ja joukko häntä palvelevia enkeleitä. Lasimaalaus valmistui vuonna 1928, ja vähän myöhemmin taiteilija Lauri Välke sommitteli sivuikkunoihin apostoli Pietaria ja Paavalia esittävät lasimaalaukset.

Koivisto

Kirkon peittää jyrkkä satulakatto. Korkeiden päätyjen yläosia somistavat pienet ikkunaryhmät. Stenbäckin tarkoitus oli suojata kirkko punaisella tiilikatteella, mutta merellisen sään vuoksi valittiin peltikate.

Kirkkotarhaa kaunisti käytöstä jäänyt vuonna 1775 rakennettu nelinivelinen puinen kellotapuli, joka tuhoutui sotien aikana.

Kirkkosalin katto on holvattu kivistä, rapattu valkoiseksi ja sen kaaret somistettiin nauhamaisin

maalauksin. Kirkko myös kalustettiin arkkitehti Stenbäckin ohjeiden mukaisesti. Sisustuksen tyylikkyyttä täydensivät kaarevat ikkunat, takaseinän lehterille asennetut urut ja kauniit kattokruunut.

Keisariurkujen kohtalo

Kirkon "keisariurut" olivat kirkon tärkeimpiä aarteita. Keisari Nikolai II lahjoitti vuonna 1905 kiitoksena metsästysretkestään varat 31-äänikertaisiin urkuihin. Kangasalan urkutehdas

valmisti ne tammesta ja kuparista. Stenbäck suunnitteli kupariosiin metsäaiheisen pakotuskuviointin. Saarnatuolin julkisivuun koivistolainen kuvanveistäjä Mikko Hovi laati Hyvä paimen-aiheisen puuveistoksen. Kirkon toinen aarre oli kultainen ehtoolliskalkki, jonka Kustaa III lahjoitti vuonna 1777. Myös 1700-luvulla saatu kirkkolaiva on arvokas.

Talvisodan aikana ja sen jälkeen venäläiset olivat käyttäneet kirkkoa sidontapaikkana, hevostallina ja

elokuvateatterina. He olivat purkaneet arvokkaat keisariurut - niiden palasia löytyi myöhemmin eri puolilta kauppala - ja niiden paikalla oli konehuone. Penkit oli numeroitu ja alttarin suuri lasimaalaus tervattu. Takaisinvaltauksen aikana venäläiset rikkoivat suorasuuntaustykillä kirkon sisustusta.

Koivistolaiset kuitenkin kunnostivat kirkkonsa jatkosodan aikana. Syksyn 1944 jälkeen venäläiset ovat tehneet kirkosta kulttuuritalonsa. Ison alttari-ikkunan he ovat muuranneet umpeen ja jakaneet kirkkosalin kahteen osaan, isoksi elokuvateatteriksi sekä pienemmäksi kerho- ja koushuoneiden ryhmäksi.

Koivistolaiset onnistuivat pelastamaan osan kirkon arvokkaasta esineistöstä. Kirkkolaiva, täystakiloitu fregatti, jonka kahdella patterikannella on 34 tykkiä, on nyt Haminan kirkon kuorikorokkeen kohdalla. Kattokruunuja ovat saaneet Pornaisten ja Imatran seurakunnat sekä Korpiselän rajaseutuyhdistys, kynttiläkruunun Tuupovaaran Hoiolan kirkko. Arvokas ehtoollisvälineistö on talletettu Kansallismuseoon. Tornin kellot kävivät talvisodan aikana evakossa, mutta jäivät vuonna 1944 torniin.

110-vuotias kirkko

Koivistolaiset pääsivät vuonna 1989 kirkonmälleen ja ovat tehneet sinne sen jälkeen monia retkiä. Tulijoita kohtasi surullinen näky. Kirkkopiha oli tasattu, asukkaat eivät tienneet sillä olleista siviili- ja sankarihaudoista. Osa pihasta oli karjalaitumena, ja sinne

oli rakennettu myös tanssilava.

Paikalliset viranomaiset antoivat luvan pystyttää sankarihaudoille muistomerkin, koivistolaisen taiteilija Aila Salon "Risti ja purje"-veistoksen. Sen paljastusjuhlaa koivistolaiset viettivät 4.7.1992. Tämän muistomerkin juurelle he voivat nyt tuoda kynttilänsä ja kukkasensa. Muistoaluetta ympäröivät valkoiset morsiusangervot, jotka kertovat paikalla olleista valkoisista risteistä ja niiden alla lepäävistä, nuorina henkensä uhranneista sankarivainajista, yli sadasta koivistolaisesta sotilaasta.

Kesällä 1994 Koiviston kirkko täytti 100 vuotta. Koivistolaiset pitivät silloin toisen juhlan kotiseutunsa kirkonmälillä.

Koiviston 1800-luvun lopulla perustetun uuden hautausmaan kappeli on vielä huonokuntoisena pystyssä. Venäläiset ovat vieneet hautausmaalta vanhat hautakivet pois ja purkaneet kiviaidankin. He ovat haudanneet omia vainajiaan suomalaishautojen päälle niin paljon, että hautausmaata ei voi enää tuntea entiseksi.

Luterilainen seurakuntatyö kuitenkin jatkaa jälleen Koivistolla. Viipurin seurakunnan alaisena on pieni Koiviston kappeliseurakunta, joka pitää jumalanpalveluksiaan ja raamattutuntejaan kirkon toisessa kerroksessa olevassa huoneessa. Edes osa aikanaan niin kauniista Herran huoneesta palvelee alkuperäistä tarkoitustaan.

Lähde: Teos:

**Paavo Koposen
Karjalan kirkkokummut**

Sisäsiyuilla TÄNÄÄN

Pääministerin oppitunti 3
Loimaan karjalaisten joulujuhla 4-5
Katri Salmisen muistoja 4-5
Aseveliyhdistys USA:ssa 70 v. 6
Senja Huuhka muistelee 7
Pöytään rätvänäriäkkynä 8

Tervetuloa joulukselle

tänään perjantaina 10.12.
Kurkijokelaisen toimitukseen
Loimaalle, Vesikoskenkatu 13 as 21.

10.12.2004

Japani ja Venäjä sopivat

”Venäjän television ykköskanavan pääuutisten (21.11.2004) mukaan Venäjä ja Japani ovat päässeet sopimukseen Kuriilien saarten palauttamisesta. Venäjän ja Japanin välisen rauhanteon yhteydessä Venäjä palauttaa aluksi Habomai saariryhmän ja Shikotan saaren. Jatkossa ”toimitaan terveen järjen mukaan”. Tämä merkinnee sitä, että siirtymävaiheen jälkeen myös loput kaksi saarta tullaan palauttamaan.

Neuvotteluissa on tunnustettu, että saaret ovat alun perin kuuluneet Japanille. Näiden kahden Kuriilien saaren palauttaminen tuo esille täysin uuden, positiivisen puolen Venäjän toiminnassa, jota voidaan tervehtiä ilolla”, kirjoittaa ProKarelia, jolle uutisen oli välittänyt Vladimir Rugolev Kouvolasta.

Nyt on mielenkiintoista nähdä, miten Suomessa uutiseen reagoidaan ja miten käy suomalaisten odotuksille siitä, että Venäjän uusi politiikka johtaisi asiallisiin neuvotteluihin myös Karjalan ja muiden pakkoluovutettujen alueittemme palauttamiseksi takaisin Suomelle. Vielä mielenkiintoisemmaksi asian tekee kohu presidentti Vladimir Putinin jyrkistä lausunnoista joistakin EU-maista muodostuvan

ryhmän ja Venäjän välisistä huonoista väleistä. Kyseiseen ryhmään kuuluu myös Suomi. Maittemme kahdenväliset suhteet ovat ainakin suomalaisten poliitikkojen mielestä hyvässä kunnossa.

Suomessa tuntuu olevan jonkin verran paineita ottaa käsittelyyn myös muita Stalinin ja Neuvostoliiton ajoista johtuvia kansallisia kipuristeitamme kuten ns. sotasyylisyyttä, asekkäntä, sotakorvauksia, suojeluskuntia, lottia ym. silloisia Suomen pelastumisen kannalta tärkeitä asioita.

Toisaalla lehdessämme on artikkeli, jossa puidaan pääministeri Matti Vanhasen lausuntoja siitä, ettei vaatimusten esittäminen rajan siirtämiseksi ole tätä päivää. Kritiikkiä pääministerin lausunnon johdosta esittää Turun yliopiston emeritus professori Pentti Virrankoski. Hän muistuttaa myös, että jo presidentti Jeltsin tuomitsi Stalinin Suomeen kohdistamat teot.

Näitä suuria kysymyksiä pohtien tavallinen suomalainen käy viikonloppuna laulamassa Kauneimpia joululauluja.

Raija Hjelm

Hartaus sunnuntaiksi
12.12.2004
3. adventtisunnuntai

Kun mikään ei kelpaa

Lieneekö sen raivostuttavampaa ihmisajia kuin ne, jotka marisevat aina ja kaikesta? Teit tai ehdotit niin päin tai näin päin, aina se on väärin.

Tuskaiseksi lopuksi käy usein niin, ettei marisija piittaa edes johdonmukaisuudesta. Mikään ei hänelle kelpaa.

Toisinaan käy niin, että itse asia on siinä määrin vaikeasti vastaanotettava, ettei mikään selitys tummu menevän perille. Taitavinkin pedagogi tuntuu olevan avuton yrittäessään valaista asiaa. Vastaanottajan ymmärrys ei riitä, tai sitten hän on mielessään jo asettunut vastahankaan ja pitää siitä kiinni.

Melkoisesta vastahangasta oli kyse silloinkin, kun Jeesus koetti saada oman aikansa ihmisiä ymmärtämään, että Jumalan valtakunta oli oikeasti heidän keskellään. Hän oli se Messias, jota he olivat odottaneet. Juutalaisille oli jopa lähetetty Johannes Kastaja, se edelläkävijä, jonka he tiesivät tulevan ennen Messiaa.

Jeesus ei kuitenkaan sopinut Messiaaksi. Hän oli liian tuttu, liian arkinen eikä siinä mielessä uljas henkilö kuin aikalaiset olisivat odottaneet Messiaan olevan. Lopulta Jeesus purki tuskastumisensa siihen, ettei mikään tuntunut kelpaavan. Kun Johannes ei syönyt eikä juonut, hänessä sanottiin olevan paha henki. Jeesus taas söi ja joi ja siitäkö häntä moitittiin oikein perusteellisesti. Mikään ei ollut hyvä, eikä mikään vakuuttanut aikalaisia.

Joskus on kyse myös niin sanotusta sokeasta pisteestä. Vaikka kaivattu asia tai hukassa ollut tavara on aivan nenän edessä, sitä ei vain näe tai ymmärrä. Sokeasta pisteestä saattoi kärsiä myös osa Jeesuksen ajan ihmisistä. Messias oli liian lähellä.

Olisikohan meilläkin 2000-luvun alun suomalaisilla sellaisia kaipuita, joiden kohde on liian lähellä? Emme ehkä oivala, että kaipaamamme Kristus on vain pienen rukouksen päässä.

Sirkku Nyström

Kirjoittaja on teologian maisteri ja toimittaja.

Kurkijokelaisen toimituksessa monenlaisia mukavia joululahjoja:

Kurkijoki-kirjoja, -vaakunoita, T-paitoja, voiveitsiä ym.

Sanan Voimaa

10.12. Älkää heittäkö pois rohkeuttanne, sillä se palkitaan kerran runsaasti. Kestävyys on teille tarpeen, jotta pystyisitte täyttämään Jumalan tahdon ja siten saisitte omaksenne sen, minkä hän on luvannut. Hepr. 10: 35-36

11.12. Vähän aikaa vielä, vain vähän aikaa, niin tulee se, jonka on määrä tulla, eikä hän viivyttelä. Kun vanhurskas palvelijani uskoo, hän saa elää, mutta jos hän luopuu, en häntä hyväksy. Hepr. 10: 37-39

12.12. Totisesti: yksikään naisesta syntynyt ei ole ollut Johannes Kastajaa suurempi, mutta kaikin vähäisin, joka on taivasten valtakunnassa, on suurempi kuin hän. Matt. 11: 11

13.12. Ihmisen Poika tuli, hän syö ja juo, ja ihmiset sanovat: ”Mikä syömäri ja juomari, publikaanien ja muiden syntisten ystävä!” Mutta Viisauden teoista Viisauden tunnetaan! Matt. 11: 19

14.12. Minä kuuntelen, mitä Herra Jumala puhuu. Hän lupaa rauhan kansalleen, omilleen - älkööt he enää eksyä mielettömyyteen! Ps. 85: 9

15.12. Uskollisuus versoo maasta, ja oikeus katsoo alas taivaasta. Herra antaa kaiken hyvän, maa antaa satonsa. Ps. 85: 12-13

16.12. Kuulkaa! Ennen kuin tulee Herran päivä, suuri ja pelottava, minä lähetän teille profeetta Elian. Mal. 3: 23

Tilaa

Kurkijokelainen

joululahjaksi.
Lahjakortti kaupan päälle.

Näin ikkeä

Unto Miikkulaisen kokoama

Näin ikkeä – murre-sana-kirja sisältää yli 4000 murre-sanaa.

Eino Vepsä on lisäksi koonnut Kurkijoelta, Hiitolasta, Lumivaarasta ja Jaakkimasta sekä naapurista Parikkalasta yli 300 sananpartta, joista hän on osan myös kuvittanut. Mainio lahjakirja, tärkeä hakuteos!

Tilaukset:
Kurkijokelaisen toimitus, Vesikoskenkatu 13 As 21 32200 LOIMAA, puh. (02) 762 2551, 050-521 3336

Muistettavaa

– **Kurkijoki-Seuran joulujuhla** su 12.12. klo 14 Helsingissä Karjalatalon Yläsalissa, 2. krs, os. Käpylänsalissa. Mukana prof. Paavo Liski. Puuro- ja kahvitarjoilu. Arpajaisvoittoa vastaanotetaan. 6 euron oviraha.

– **Hiitolan ja Kurkijoen sukututkimuspiiri** kokoontuu to 16.12. klo 18 Karjalatalon Wärtsilä-salissa, os. Helsinki, Käpylänsalissa. 1. Hahmotamme pitäjämme kyllien kautta: vuorossa Rahola, Riekkala ja Päijälä.. Jatkamme sukututkimustietojen vaihtoa. Saapua voi klo 15 alkaen. Tervetulleita ovat kaikki hiitolaisia ja kurkijokelaisia sukuja tutkivat. Lisätietoja Harri Kekiltä puh. 0500-639852 ja sähköposti: hkekki@sci.fi.

NIMIPÄIVÄT

pe 10.12. Jutta
la 11.12. Taneli, Tatu, Daniel
su 12.12. Tuovi
ma 13.12. Seija
ti 14.12. Jouko
ke 15.12. Heimo
to 16.12. Auli, Aulikki, Aada
pe 17.12. Raakel
la 18.12. Aapo, Aappo, Rami
su 19.12. Iikka, Iiro, Iisakki, Isko
ma 20.12. Benjamin, Kerkko

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Minkä vuoden vaaleihin SDP meni kuuluisalla ”Jo riittää” –kampanjalla?
2. Missä saarella sijaitsee Etnan tulivuori?
3. Mikä on Suomen suurin tikka?
4. Missä sijaitsee luonnonnähtävyys Helvetinkolu?
5. Paljonko hius kasvaa pituutta kuukaudessa?
6. Millä nimellä Pyhäinpäivää ennen kutsuttiin?
7. Missä sijaitsee luonnonnähtävyys Julma-Ölkky?
8. Mikä ihmisen elimistön rauhanen erittää melatoniinia?
9. Kenen natsijohtajan Israelin salainen palvelu pidatti vuonna 1960 Argentiinassa?
10. Minkä nimistä radio-ohjelmaa psykologi Pekka Sauri juonsi vuodesta 1986 lähtien useiden vuosien ajan?

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus

Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Konttori: Vesikoskenkatu 13 As 21, 32200 Loimaa
Avoimna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Lehden vastuu ilmoituksen poistamisesta tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT: (Kaikki ilmoitukset)

Etusivu **60** centtiä/mm + alv 22 %
Muut sivut **45** centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä. Lehti ilmestyy perjantaisin, mutta vuoden aikana on joitakin kaksoisnumeroita juhlapyhien aikoihin. Painosmäärä 2000 kpl.

TILOUSHINNAT:

vuosi 35 euroa
6 kk 20 euroa
3 kk 12 euroa
Pohjoismaat 39 euroa
Muualle 46 euroa

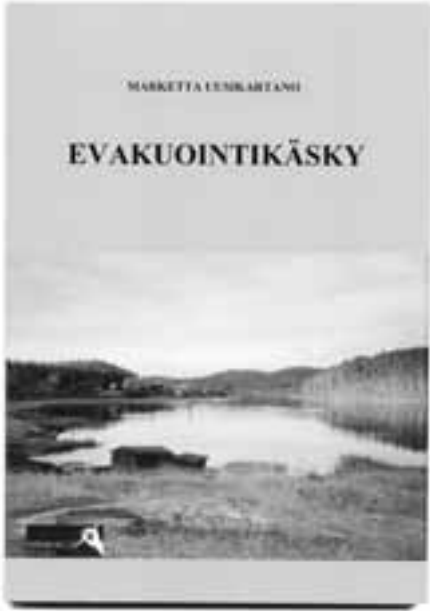
E-mail: toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSÖP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki
ISSN 0782-5668

Kurkijokelaiselta evakolta muistelmateos

Nykyään helsinkiläisen Marketta Uusikartanon Evakuointikäsky on tositapahtumiin pohjautuva muistelmateos karjalaisperheen lähdöstä Kurkijoelta ja tapahtumista Suomen sotien aikana vuosina 1939-1944 sekä sodan jälkeisistä yllätyksistä, vastaanotoista ja sopeutumisesta uusille paikkakunnille. Perhe sijoittui lopulta Oripäähän. Kirjoittaja on perheen tytär, joka talvisodan syttyessä oli vasta vuoden vanha ja toisen kerran evakkoon lähdettäessä 6-vuotias.

Menneisyyden muistot ja riipaisevat kokemukset ovat varmasti aiheuttaneet monenlaisia tunteita lähtijöissä sukupolvien ajan. Mi-

ten selviytyä näistä menneisyyden kahleista? Kirja kertoo myös entisen kotiseudun oloista ja maisemista turistin silmin.

Kirja on sidottu ja kuvitettu. Sen koko on 14 x 20 cm ja sivumäärä 102.

Kirjapaino: Kirja kerrallaan, Helsinki 2004.

Kirjaa voi tilata myös suoraan tekijältä, jolloin hinta on 18 euroa + postikulut, s-posti: marketta.uusikartano@luukku.com tai puh. 040-835 8371.

Ansioverkkejä

Tasavallan Presidentti on 6.12.2004 myöntänyt Lappeenrannan teknillisen yliopiston rehtorille Markku Lukalle Suomen Leijonan ritarikunnan komentajamerkin. Markku Lukan juuret ovat Kurkijoella.

ALBUMIT JA KEHYKSET
- 20 %

PASSI-KUVAT 4 kpl **6€**

FOTOLAHJA
Puh. 762 4665
Koulukuja 7, 32200 LOIMAA

Kuva Kurkijokimuseon kokoelma

Joulutervehdykset Kurkijokelaisessa

Lähetä joulutervehdyksesi sukulaisillesi ja ystävillesi lehtemme kautta. Se julkaistaan 17.12. ilmestyvässä lehtemme joulunumerossa. Tervehdyksen lähettäminen on helppoa. Voit lähettää sen kirjeessä, jossa kerrot tervehdyksen lähettävien nimet ja samalla kerrot, missä juurenne ovat, joko Karjalassa tai muualla, ja missä nyt asutte.

Esim. *Matti ja Maija Meikäläinen Kurkijoki, Rahola ja Hiitola, Hömmö – Harjavalta.*

Laita samalla viiden euron seteli kirjeeseen, niin asia on sillä selvä. Toimitukseen voi myös tuoda tervehdyksen ja samalla maksaa sen. Näin vältämme laskutuksen aiheuttamat ylimääräiset kulut ja vaivat. Lehden osoite: Kurkijokelainen, Vesikoskenkatu 13 as 21, 32200 LOIMAA.

Ken tietää?

Numerossa 47 kahvitelleet naiset ovat Alhon ja Särkijärven emäntiä mummojen ompeluseurassa Matti ja Ida Torikalla. Pekka Kyytisen ottamassa kuvassa vasemmalta Mari Kiiski, Aino Jussilainen, Kyytinen, Sikiön tai Raikaan emäntä, Tekla Ristolainen, Hilma Torikka, Sikiö, Kristiina Kiiski ja talon emäntä Ida Torikka. Muutaman emännän etunimet vielä puuttuvat, muistuisivatko ne vielä mieleen?

Lehtemme viime viikon numeron 48 kuvan talo saattaisi olla Titon kylästä talo numero 18 eli Jaakko ja Toivo Raikaan talo. Olisiko kenelläkään lisätietoa joko vahvistaa tai kieltää tämä tieto?

Kiitokset jälleen tietäjille!

Iloinen hevostyttö ja hänen ystävättärensä on kuvattu Elisenvaarassa. Muistuisiko tyttöjen nimi mieleen?

Tiedot kuvasta pyydetään osoitteeseen Kurkijokimuseo, Kojonperäntie 446, 32260 Kojonperä tai puhelimitse 050-403 6050 Maria Kauppinen tai sähköpostilla kurkijokimuseo@auria.net

Pääministeri sai oppitunnin

Suomen historian professorina Turun yliopistossa (1963-92) toiminut Pentti Virrankoski opetti Helsingin Sanomissa 7.12. julkaistussa artikkelissa pääministeri Matti Vanhasta Suomelle tärkeistä asioista: maamme historiasta vuodesta 1939 alkaen Pariisin rauhansopimukseen 1947, sieltä tärkeimmät kohdat esille ottaen. Aiheen professori Virrankoskelle antoi pääministeri itse, kun tämä oli 22.11. ilmestyneessä Helsingin Sanomissa todennut, että 1947 Suomi teki rauhansopimuksen mm. Neuvostoliiton kanssa ja torjui ajatuksen sen tarkistamisesta: “En aio olla pääministerinä tätä rauhaa vahingoittamassa. Vaatimusten esittäminen rajan siirtämisestä ei nyt vain ole tätä päivää.”

Professori Virrankoski ihmetteleekin, että muistakohan pääministeri myös rauhansopimuksen taustat, joista hän luettelee lyhyesti vain tärkeimmät. Näistä Virrankoski mainitsee ensimmäisenä Neuvostoliiton diktaattorin Josef Stalinin, jonka terrori Suomessa ja maailmalla tunnetaan varsin hyvin ja Saksan täysin säälimättömän diktaattori Hitlerin kesällä 1939 tekemän etupiirijakosopimuksen. Tuo sopimus sysäsi Suomen Neuvostoliiton valtapiiriin ja aiheutti sen,

että meille esitettiin erinäisiä aluevaatimuksia ja kun niihin ei suostuttu, koska ne olisivat järkyttäneet mm. Suomen turvallisuutta, Neuvostoliitto aloitti Talvisodan Suomea vastaan.

“Armeijamme puolustautui sisukkaasti, mutta suurten tappioiden ja sotamateriaalin puutteen vuoksi hallitus joutui 13.3.1940 suostumaan Moskovon rauhahan.” Virrankoski toteaa: “Rauhan tultuakin Stalin osoitti haluavansa pitää maamme mielivaltansa alaisena, sillä Suomea kiellettiin liittoutumasta Skandinavian maiden kanssa, maassa harjoitettiin uhkaavaa propagandaa ja marraskuussa 1940 Stalinin ulkoministeri tunnusteli Berliinissä mahdollisuuksia miehittää Suomi.

Hitler vastusti hanketta, koska hän oli pyrkinyt kesästä 1940 lähtien vetämään maamme omaan vaikutuspiiriinsä.”

Edellä mainittujen asioiden johdosta maamme johtomiehet joutuivat toteamaan Suomen aseman erittäin vaaralliseksi, sillä maamme oli joutunut eristyksiin lännen suurvalloista ja tukea Neuvostoliittoa vastaan ei ollut saatavissa muualta kuin Saksasta. “Tukeutuminen tähän maahan tarjosi toistaiseksi ainoan mahdollisuuden turvata Suomen itsenäisyys”, Vir-

rankoski huomauttaa.

Suomi pakotettiin myös ennen rauhansopimusta prosessiin, jossa oikeudenkäynnin muodoin, mutta oikeuden periaatteita vastaan tuomittiin presidentti Ryti ja joukko maamme johtajia syyllisiksi “jatkosotaan”. Virrankoski jatkaa: “Talvisodasta ei saanut puhua, jottei totuus paljastuisi, sillä tavoitteena oli syyllistää tuomittujen johtomiesten ohella myös heidät johtomiehikseen valinnut Suomen kansa.” Todelisuudessa jatkosota oli Stalinin suorittaman politiikan seuraus.

Virrankoski mainitsee myös Jeltsinin tuomion Stalinin Suomeen kohdistuneille teoille.

“Näin siis syntyi Pariisin rauhansopimus, jonka pääministeri Vanhanen haluaa, jos lehtitieto pitää paikkansa, tunnustaa omasta puolestaan koskemattomaksi. Samalla hän tulee ilmaiseksi uskonsa, että Venäjän hallitus haluaa edelleen käyttää hyväkseen Stalinin rikoksia.”

Lopuksi professori Virrankoski kysyy, onko pääministeri tarkoittanut lausuntonsa vakavaksi ulkopolitiikan ohjenuoraksi ja perustuuko se tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yhteiseen päätökseen ja onko pääministeri keskustellut asiasta puolueensa eduskuntaryhmän tai valtuuston kanssa.

Noihin Virrankosken tekemiin kysymyksiin monet muutkin suomalaiset haluavat selkeän vastauksen allekirjoittaneen lisäksi.

Eino Vepsä

Täytekakku

Meille sota-ajan lapsille täytekakku oli aika harvinaista herkkua. Eihän se niinä pula-aikoina kuulunut kovin usein olleen monesakaan kahvipöydässä.

Itselleni on ainakin kerran täytekakku tuottanut todella karvaan pettymyksen, joka on jäänyt mieleen aivan yksityiskohtia myöten. Totta kai meidänkin mieli silloin teki kaikkea makeaa niin kuin aina lasten mieli on tehnyt. Kävi niin, että Päijälän Marttakerho järjesti kevättalvella 1943 täytekakkuarjaiset. Arpalistan kanssa kiersi myyjä talosta taloon ja pitihän sitä hyvää Marttatoimintaa kannattaa vaikkapa arpoja ostamalla.

Niinpä isäkin, sanoi alkaessaan nimeään arpalistan kirjoittaa: “Tuol arval sitä otetaakii Tertu nimel se täytekakku.” Se on jäänyt mieleeni ja totta totisesti minä uskoin ihan täysin, että asia on juuri niinkuin isä sanoo.

Tuli sitten se seuraava Marttailta, joka pidettiin Helmi Lankisen kotona. Tavallisesti kokoontui aina lähes sama Marttojen joukko, mutta tällä kertaa tulikin väkeä tavallista enemmän, sillä se täytekakkuhan se piti tässä tilaisuudessa arpoa. Minäkin lähdin potku-

kelkalla Päijälän kautta Lankiselle, että olisi sitten vähän helpompi kelkalla se kakku kotiin tuoda eikä tarvitsisi kantaa.

Ilta alkoi tavallisesti yhteisesti laulettulla Marttalaululla: ”Päivä kun paistaa pirttihin pieneen, työtäni teen, olen onnellinen...”

Naisporukka kaivoi käsi-työnsä esiin ja voi kamalaa kuinka hitaasti aika mielestäni kului. Oli kuitenkin tapana, että talon puolesta keitettiin korviketta ja sen kanssa tarjottiin tavallisesti karjalanpiirakoita ja muna-voita, joskus ihan pullaakin.

Kuluihan se ilta lopultaikin, ja emännät alkoivat varustautua arpomaan tuon paljon mielenkiintoa aiheuttaneen täytekakun. Lista oli nimiä ihan täynnä ja mielestäni melkein maailman kaunein ja herkullisin täytekakku tuotiin siihen keskelle tuvan pöytää. Vesihän siinä herahti kielelle ja mietin jo, miten ihmeessä malttaisn kotiin asti tuon ihanuuden viedä.

Valkoiseen pilkkumiin oli, kääritty rullalle numeroit arvat, ja siitä sitten sai joku naapurin työistä nostaa voittoarvan. Melkein henkeä salpasi ja jännitti kamalasti, että onhan

se varmasti juuri se numero, johon isä on nimeni listaan kirjoittanut.

Lienenkö ikinä ollut niin pettynyt kuin silloin esiin nostetusta arvasta. Lankisen Helmille tuotiin nostettu arpa, ja siitä hän sitten katsoi sen numeron, joka voittaisi. Listassa sillä kohtaa ei kuitenkaan lukenut Terttu Tattari, vaan Hilja Kiuru. Katsoin silloin kyllä aika hölmistyneen ja pöhlähtäneen näköisenä, miten ihmeessä siinä niin kävi. Itku ei ollut kaukana, ja kurkkua kuristi ja harmitti niin, että teki mieli siitä paikasta hyökätä pihalle ja lähteä kotiin. Piti kuitenkin malttaa hammasta purren niellä tuo kamala pettymys. Kotona sitten isälle piti kuitenkin kiukutella ja syyttää isää siitä, mitä meni lupamaan juuri minun nimelläni kirjoitetulle arvalle täytekakun.

Onhan tuota myöhemmin saanut täytekakkuakin nauttia elämänsä aikana lukemattomia kertoja. Mutta tuo täytekakku olisi varmasti maistunut paremmalta kuin yksikään niistä muista myöhemmistä kaikuista, vaikka olikin silloin sota-ajan tarvikkeista tehty. Kermavaahtoa oli kuitenkin kakun päällä mielestäni vaikka kuinka paksusti.

Terttu Ketola

Joulun odotusaikaa Loimaan karjalaisilla

Adventti on odotuksen aikaa. Odotetaan joulua. Oikeastaan koko ihmisen elämä on odotuksen aikaa, aina odotetaan jotakin, syntymisestä kuolemaan saakka. Näin määritteli adventin ja odotuksen kirkkoherra Oiva Alanen Loimaan Seudun Karjalaseuran joulujuhlissa.

Alanen totesi, että alun perin adventti merkitsi joulupaaston aikaa. Myöhemmin on paaston merkitys hämärtynyt, eikä nykyisten joulun ruokapöytien valmisteluissa muisteta enää paaston merkitystä. Näin adventista on tullut nimenomaan joulun odotuksen aikaa.

- Odotus on oikeastaan koko ihmiselämän kestävä tapahtuma. Lapsena odotamme joulun lisäksi sitä, että kasvamme kouluikään ja sen jälkeen rippikouluikään. Me odotamme koulun päättymistä, ammattiin valmistumista, työpaikkaa, avioitumista ja lasten syntymää, lapsenlapsia ja niin

Loimaan Seudun Karjalaseuran tuleva puheenjohtaja Eino Hyvönen ja väistyvä puheenjohtaja Alli Kihlanki asettuivat yhteiseen kuvaan.

Loimaan Seudun Sotaveteraanien Korsulaulajia johti Pauli Hyrkäs ja säesti hanurilla Jukka Lentonen.

edelleen. Näin alkaa ennen pitkää uusi kierros seuraavan sukupolven kohdalla. Kuolema kohtaa meidät ajallaan. Eräät ehtivät jo odottaa sitä, toiset se kohtaa odottamatta. Näin joulun odotuksessa meidän tulisi muistaa rukoilla, että Messias saisi sijansa myös meidän sydämissämme, sanoi kirkkoherra Oiva Alanen.

Loimaan kirkon yläsalissa viime sunnuntaina 5.12. pidetyn joulujuhlan avasi seuran väistyvä puheenjohtaja Alli Kihlanki. Hän sanoi, että joku lauluntekijä on määritellyt joulun näin: ”Joulu on juhla kuin mansikkamaito ja äidin vehnäpulla.” Hän jatkoi: ”No, minä määrittelin sen kuitenkin näin: käy lämmin henkäys talvi-

säässä kun joulu on. Tutuin joulukertomus löytyy Raamatusta, ja uskon, että se on kaikille meille jo lapsuudesta tuttu.” Tervehdyssoinensa päätteeksi Alli Kihlanki esitteli seuran uuden puheenjohtajan Eino Hyvösen.

Anita Repo johdatteli kuulijat joulun, tulevan itsenäisyyspäivän ja vähän muihinkin tunnelmiin omien runojensa säkeillä sekä itse tekemiensä laulujen säkeillä ja sävelillä.. Loimaan Seudun Sotaveteraanien Korsulaulajat lauloivat itsensä juhlakansan sydämiin muun muassa kahdella Konsta Jylhän ”Joululaululla” sekä lauluilla ”Tuo armon valkokyyhky” ja ”Rekiretki”. Kuoroa johti Pauli Hyrkäs ja säesti Jukka Lentonen.

Muistoja lapsuudestani

Tässä on muistoja lapsuudestani ennen sotia, siitä kuinka silloin piti itse pitää huoli elämästään, kun ei ollut kotia turvana.

Olen syntynyt Kurkijoella 26.3.1920 perheen kolmanneksi nuorimpana. Meitä oli seitsemän lasta, mutta yksi oli kuollut pieninä. Isä oli liikuntakyvytön, ja asuntona oli pieni mökki omalla tontilla. Äiti kävi töissä tiilitehtaalla, joka oli ihan lähellä. Leipä ei tosiaan ollut leveää. Kesällä, kun koulu loppui, jokainen, joka kynnelle kykeni, lähti työhön.

Maamieskoulu Suohovilla oli kesäisin sellaista keltaisten kukkien nyhtämistä. Siellä oli paljon lapsia töissä. Se olikin hauskaa: hevosella vietiin takapelloille pitkä lavakarry täynnä lapsia ja perjantaina lähtiessä saimme omat tili-pussit oikein ruskeissa kuorissa. Nuorin, joka oli mukana, oli kuusivuotias Arvi, ja hänkin sai tili-pussin. Oli näkemisen arvoinen hetki, kun hän antoi sen äidille! Kaikkihan me toki annoimme tilimme äidille.

Tämä sama pojannappula lähti kerran palmusunnuntaina virpomareissulle. Kaikki toiset olimme jo kotona, mutta Arvia ei vain kuulunut. Kyllähän poika viimein tuli, ja naama loisti kuin aurinko, kun hän kolisti pöydälle pussinsa. Hän kertoi käyneensä Hiitolassa junassa virpomassa. Ihmettelimme, että kuinka se

Katri Salmisen lapsuusajan perhe. Muistelija on kuvan pienin tyttö. Hän on ainoa vielä pysyvässä oleva perheenjäsen.

oli mahdollista, sillä eihän hänellä ollut edes lippurahaa. Hän vain tokaisi, että hän virpoi kondutoörin, joka antoi hänen matkustaa sillä junalla ja toisella junalla takaisin. Sen takia hän tuli niin myöhään. Hän menehtyi tapaturmaisesti jo yhdeksänvuotiaana.

Elämä oli taistelua jokapäiväisestä leivästä. Olihan silloin jo köyhäinapu. Meikin kahdeksan henkeä saimme 10 kg ruisjauhoja ja 3 kg Amerikan rasvaa kuukaudessa. Isä oli tosin aina välillä Tervussa kunnalliskodissa. Silloin, kun hän oli kotona, piti paikalla olla mies kantamassa häntä ulkokuoneeseen ja saunaan,

koska hän oli liikuntakyvytön.

Muistan yhden kulkumiehen, joka asui meillä. Hän teki välillä sellaisia mustalle lasille maalattuja tauluja, joissa oli Raamatun lauseita, ja me kävimme niitä myymässä pitkienkin matkojen päässä potkukellalla. Eihän silloin rahalla maksettu, vaan annettiin maksuksi kaikenlaista leivästä ja jauhoista alkaen, mitä keneltäkin liikenä. Mutta se mies, Jalmari nimeltään, lähti jatkamaan matkaa, ja se kaupustelu loppui siihen.

Sitten tulikin seinä eteen: äiti sairastui ja joutui Sortavalaan sairaalaan. Se

oli kevättä. Juhannuksen aatonaaton, kun istuimme kaikki pöydän ympärillä jotta syömässä, tuli kunnan esimies ovesta ja ilmoitti: ”Tähän mökkiin tulee toiset asukkaat. Katselkaa itse paikat, minne menette.” Me kaikki olimme alaikäisiä. Vanhin sisko oli 18-vuotias, ja me muut aina kahden vuoden välein alaspäin. Minä olin kahdentoista.

Koulumuistoja

Meitä oli kaksi samanikäistä tyttöä, toinen naapurimökissä mummonsa hoidossa. Hän oli Eila, ja minä olin Kaisa. Silloin eivät huolet painaneet, ja nauru oli hyvin herkässä. Kävim-

me koulua kolmen kilometrin päässä, tietysti jalkaisin, koska ei ollut mitään koulukyytiä muilla kuin Relanderin työillä. Heitä toi mummonsa joskus kouluun hevosilla nelipyöraiset ratat alla.

Ruokaa ei silloin koululla ollut eikä paljon evästäkään. Koska meitä oli kolme koululaista joka aamu koulutielle lähdössä, joskus kävi niin, ettei ollut mistä tehdä evästä. Saimme yhden markan rahan jokainen. Siinä matkalla oli Peltolan leipomo, ja markalla sai kolme vesirinkeliä. Sillä piti päivä pärjätä. Muistan, miten monta kertaa vein sen markan takaisin äidille. Tiesin, kuinka tarpeeseen se oli.

Siitä koulukyydistä vielä. Mylénin talo oli koulutien päässä. Sieltä hevonen toi joka aamu maitoa asemataloihin. Me koululaiset olimme ryntäämässä reen kannoille kyytiin, mutta joskus Roinisen ukko ei tykännytään ja antoi ohjaksen perillä aika lähdet. Silloin me tietysti huusimme sen lorun, minkä olimme hänestä kuulleet. Se kuului näin: ”Ukko Roininen, nenä punainen, kissan kokinainen ja koiran näköinen.” Emme tienneet varmasti, kuuliko hän mitään.

Koulu loppui, ja oli aika katsella jotain työtä. Silloin sai pitää alaikäisiä töissä, ja onneksi pääsimme Eilan kanssa yhdessä Elisenvaaran asemavintolaan töihin. Se oli hyvä asia, sillä olimme molemmat vailla kotia. Me pi-

Elisenvaara

Silloin sai pitää alaikäisiä töissä, ja onneksi pääsimme Eilan kanssa yhdessä Elisenvaaran asemavintolaan töihin. Se oli hyvä asia, sillä olimme molemmat vailla kotia. Me pi-

dimme huolta kolmannen luokan myynnistä junan pysähdytyä asemalle. Ihmeesti se rouva luotti meihin. Mutta työ ei jäänyt käsiin, se luisti. Siellä tehtiin pitkiä päiviä ja opittiin tekemään työtä. Siitä olen aina ollut kiitollinen, koska työntekeä on aina ollut tarpeen.

Kerran lähdimme illalla hiihtämään Lopottiin minun setäni luo kylään. Sinne oli muistaakseni 16 kilometriä. Siellä huilattiin vähän ja aamulla takaisin taas työhön. Ei silloin tunnettu vapaapäiviä, että olisi keritty kyläilemään päiväsaikaan, eikä kesälomista tiedetty mitään. Silloin oltiin tyytyväisiä, kun oli paikka, mistä sai vahvaa ruokaa ja asunnon. Jos rouva näki, että istui niin, ettei ollut edes käsityö käsissä, kohta kuului: ”Laiskuus on synti.”

Palkkaa saimme 75 markkaa kuukaudessa ylöspidon lisäksi. Päivät olivat aamulla seitsemästä iltaan yhdeksään. Jos muuta työtä ei ollut, niin meidän piti virkata lakanapitsiä kuusi kappaletta joka morsiamelle. Niin siinä sivussa oppi tekemään myös käsityötä.

Rouva vaati, että anteeksi pyytäessä pitää ottaa kaukasta. Eila ei siihen suostunut, ja hänet olisi passitettu kunnalliskotiin. Mutta me olimme ihan toista mieltä. Niin me lähdimme yhdessä, koska olimme päättäneet, että pysymme aina yhdessä.

Sortavala

Suuntasimme Sortavalaan. Matka tehtiin jalkaisin rataa myöten, vähäinen

Joulupakinan, ei kovin jouluis- ta eikä kovin vakavaa, esitti Arvi Heinonen. Sopivasti ohjelman vä- leihin sirotellut yhteislaulut joh- dattivat juhlakansan sekä joulu- puuron, että kahvin pariin.

Juhlan päätössanoissaan tuleva seuran puheenjohtaja Eino Hyvö- nen kiitteli juhlan onnistumisesta sekä emäntiä että ohjelmansuorit- tajaia. Hän kertoi myös Karjalan Liiton tulevista tavoitteista, joita määrittelee asetettu tulevaisuus- toimikunta. Tässä työssä on Kar- jalaisseurojen piireillä myös mer- kittävä roolinsa.

AH.

Kanta-Loimaan seurakunnan kirkkoherra Oiva Alanen puhui joulun odotuksesta.

Arvi Heinosen pakina

Kuka teistä muistaa, mikä on kurkijaine? Helpottaako, jos sanon, että kurkhirs? Nyt taisi tulla jo selväksi, että sehän on katon kannattajahirsi. Eikä vain tuvassa, kurkijaine on voinut olla kan- nattajahirsi laajemmassakin mielessä, meidän entisten evakoiden päämme päällä oleva yläkerran orsi, joka on kestänyt katkeamatta vaikeinakin aikoina. Kurkijaisesta kyseli Unto Miikkulaisen Niin ikkeä -murrekirjan mukaan.

Meidän evakkomatkoillamme oli usein vaikeitakin aikoja. Niitä kuvasi aikanaan mummoni, eli isäni äiti, sanomalla: ”Pure sormii, se on kippii. Pure toista, se on viel kippiimp.”

Tänä iltana me ratustellaan. Mitähän sek in merkitsee? Se on kuivan korpun tai muun kuivan suuhunpantavan syömistä. Nyt toki emäntien kahvipöydästä löytyy pehmeämpääkin suuhunpan- tavaa, mutta myös ratusteltavaa. Ja vanhan sanonnan mukaan: ”Kaik männyö, ko näppii nuolee.”

Tästä antamisesta ja syömisestä tuli mieleeni eräs vanha kasku, jonka kuulin vuosikymmeniä sitten Mellilässä. Erään ison talon emäntä antoi torpparinaapurin pojalle jotakin maukasta suuhun- pantavaa. Poika otti kiinni palan toisesta päästä, mutta emäntä piti kiinni toisesta päästä ja kysyi: ”Mitäs sanotaan?” Poika siihen: ”No, hellitä sitten.”

Näitä sanontojahan riittää. Niitä olen kuullut paljonkin asues- sani Karjalan, Pohjanmaan, Varsinais-Suomen ja Satakunnan alu- eilla.

”Tairan olla musikaalista sukkuu, ko äitti sanotaa harpuks ja issää torveks”, sano kokemäkeläinen poika. Neljäkymmenluvun lopulla Loimaan seudulle tuli karjalaisevakoita. Monet meistä muiden muassa. Eräs evakkoisäntä meni Saviseudun osuuskau- paan ja pyysi: ”Miul yks patska pitskoi ja par litroa kirassii.” ”Eipä taida olla”, sanoi myyjä.

Riijata merkitsee Kurkijoen murteen mukaan nuorten seurus- telua. Sitähän on aina tapahtunut, niin myös sotien jälkeen karja- laisten ja paikkakuntalaisten nuorten kesken. Riijaamisesta on monia tarinoita. Tässä yksi. Nuorena ujona poikana pääsin ensi kerran tansseista saattamaan tyttöä. Olin siitä ikionnellinen ja sitä

Heinonen esitti kirjoittamansa pakinan Loimaan karjalaisten joulujuhlassa

täydensi vielä se, että pääsin tytön aittaankin, jopa sänkyyn hänen vierelleen. Kun siitä aamunkoitteessa muutaman tunnin kuluttua he- räs in, niin lähtiessäni kysyin: ”Sano nyt ihan rehellisesti, että olen- ko minä ensimmäinen poika, joka sinun vieressä on nukkunut?” Tähän tyttö vastasi: ”Ihan rehellisesti voin sanoa, että olet ensim- mäinen poika, joka minun vieressäni on nukkunut.”

Kyllähän sitä riijattiin Loimaan seudullakin. Myös karjalaisten tulon jälkeen. Kanta-Loimaan seurakunnan väkiluku, joka vuonna 1948 oli 7 821 nousi niin, että se oli, siirtoseurakuntien lakkauttami- sen jälkeen vuoden 1949 alusta 10 164. Vuosina 1949-1953 Kanta-Loimaan seurakunnassa vihittiin kaikkiaan 305 avioparia. Näistä oli yli neljannes eli 84 paria sellaisia, joista toinen osapuoli oli karjalainen. 41 loimaalaispoikaa otti vaimokseen karjalaistytön ja vastaavasti 43 karjalaispoikaa sai vaimokseen loimaalaistytön. Samaan aikaan solmittiin karjalaisnuorten kesken vain 12 avioliit- toa. Mitenkäs sitä Kurkijoella sanottiinkaan: ”Hyvät naijoa naapu- ri, pahat pitäjän peril.”

Loimaalla vaikutti aikanaan Jaakko Juurinen, joka puhui mielel- lään runomitassa. Hänen sanomakseen on merkitty: ”Sulhasia tulla mahtaa, kyl mää sitä jo aavistin, ko Pihkolla sänkypohjii vahvis- tin.” Kun Juurisen tytär meni kihloihin, niin Juurinen sanoi: ”Ei se mittää, vaik kellon antoki ostaa, konnei vaan anna hamettaan nos- ta.”

Loimaalainen Koiviston Toivo naje Uurestatalosta Laina-nimisen tyttären. Koska Laina oli melko isokokoinen, hän käytti matalakor- koisia kenkiä. Niinpä naapurin Mauri saikin sanotuksi: ”Toivo sai matalakorkosen Lainan Uurestatalosta.

Ja tähän jatkoksi vielä: Koulussa piti kirjoittaa aine aiheesta ”Mitä meiltä kotoa puuttuu?” Eräs tyttö kirjoitti: ”Meiltä ei puutu enää mitään. Tukholmassa oleva sisareni kirjoitti isälle, että hän tulee kotiin, koska hän saa lapsen.” Tähän isä totesi: ”Se meiltä tästä enää puuttuihin.”

Ja lopuksi, karjalaisuuteen palatakseni: ”Paremp on rikkoan ruo- ka jeämeä, ko vaivasen vatsa halkiimoa.”

omaisuus oli pahvilaatikos- sa. Olimme kovia naura- maan. Toiset sanoivatkin, että kyllä tietää, missä Eila ja Kaisa liikkuvat: sieltä aina nauru kuuluu. Sortava- lasta matka jatkui Helylään, missä oli Eilan sukulaisia. Heillä oli pieni hellahuone asuttavana, mutta niin me- kin sinne sovimme siksi ai- kaa, kun työtä etsimme. Sil- loin Karjalassa saattoi men-nä kylään ilman kutsua, ja aina oli auttava käsi tarjol- la.

Saimme työtä heti sa- masta paikasta Sortavalas- ta. Eila pääsi kahvilaan ja minä leipomoon. Sieltä kai jäi sellainen halu leipomi- seen, että kaikenlaisia lei- vonnaisia vieläkin syntyy. Asuntokin löytyi läheltä vanhan pariskunnan kama- rista. Meidän piti työnanta- jalle vielä lisäksi siivota. Se mies oli aika ilkeä, hän aina vielä rähjäsi, siksi se paik- ka jäi lyhytaikaiseksi, var- maankin vain muutamaksi kuukaudeksi.

Sitten pysähdyimme Huuhanmäelle, jossa oli joku varuskunta. Sieltä otimme apulaisen paikat. Eila pääsi kapteenin per- heeseen, jossa oli viisi vil- liä lasta. Ja hän oli itsekin vielä melkein lapsi. Minä pääsin majurin perheeseen, missä ei ollut kuin yksi tyt- tö.

Rippikouluikäisenä

Oli vuosi 1935 ja olim- me rippikouluikäisiä. Meil- lä oli suuri huoli, kuinka rippikoulume järjestyisi. Näimme ilmoituksen leh- dessä, että Lahdenpohjassa aikaisi iltakoulu, ja lähdim- me kiireesti sinne. Sekin

järjestyi mukavasti. Eilan eno asui siellä ja pääsimme heidän isoon eteiseensä asumaan siksi aikaa.

Vaneritehtaalta saimme työtä. Teimme kuusituntisia päiviä, emme saaneet tehdä pitempiä, koska olimme niin nuoria. Tuntipalkka oli 2,60 markkaa tunnilta.

Alkoi itsenäisen elämän opettelu. Tilin välissä os- timme 10 kiloa ruisjauhoja. Siitä leivoimme itse leivän. Kerran jäi hiiva pois ja voit- te arvata, minkälaista mus- taat pannukakkua siitä tuli. En enää muista, kumpi sil- loin oli leipojana. Mutta sil- loin sattui, että vanhin vel- jeni tuli käymään ja toi mar- gariniipaketin tuliaisiksi. Nykyisin ei edes sata mark- kaa tuntuisi niin suurelta lahjalta kuin se silloin!

Se musta leipäpannu- kakkukin, päpäksi me sen ristimme, maistui silloin jopa hyvältä. Ei ollut varaa ostaa uusiakaan jauhoja. Nauraissa tuli sekin vain syötyä. Tehtaalla söimme puolikkaita annoksia, vaika kokonaisiakin olisi hel- posti mennyt. Oli tarkkaan laskettava, että saisimme kengät ja rippipuvun. Os- timme kankaat ja Eilan enon vaimo ne kai ompeli ilmaiseksi.

Niin saimme kaiken, mitä olimme ajatelleet ja jäi vielä junaraha Elisenvaa- raan. Enää ei tarvinnut kä- vellä.

Kun menimme rippikou- luun pyrkimään, niin pappi rupesi kyselemään kuulles- saan, että olimme Elisen- vaarasta, että kuka oli opet- taja. Sanoimme, että Terho- la. Hän oli jo aika iäkäs. Pappi sanoi, että kyllä hän

sitten tietää, mitä tytöt osaa- vat eikä kysynyt yhtään ky- symystä meiltä. Se oli help- po koulu.

Minulla ei ollut enää Eli- senvaarassa ketään omais- ta, vain kaverini Eilan eno vaimoineen. Eilan eno asui ihan nuorisoseurantal on lä- hellä, joten soitto kuului selvästi. Meillä oli tarkoitus

mennä tanssimaan, mutta Eilan sukulaiset eivät pääs- täneetkaan häntä. Eihän nyt rippipäivänä sopinut mennä tansseihin. Kova oli hinku lahtea, olihan uusi kolttu, jonka kauluksella ja vyöllä olisi saanut muutettua nä- tiksi, tanssiin sopivaksi me- koksi.

Minulle he sanoivat, että

Kaisa (vas.), Eila ja Helvi 1930-luvun puolivälissä Elisen- vaaran aseman takana pukeutuneina silloisiin työpukuihin- sa.

eivät he voi minua kieltää- kään, koska minulla ei ollut rajojen antajaa. Niinpä minä menin, vaikka kyllä se pahalta tuntui. Tunsin itse- ni vielä orvommaksi, vaika tanssimassa olikin haus- kaa.

Aina eivät kiellot mene- kään mieleen eivätkä ole mieluisia, mutta kyllä rajo- ja tarvitsaan ihan pienestä asti. Ne kasvattavat sopeu- tumaan yhteiskuntaan. Nyt jo huomataan, mitä kuritta kasvu on saanut aikaan. Lasten suojeluksessa on menty vähän liiallisuuksiin, kyllä tukkapölly hyvää te- kee, kun tarvis vaatii. Eivät- hän lapsetkaan kaikki ole samanlaisia: toiset tarvitse- vat kovemmat otteet ennen kuin asia menee perille. Itse olen kasvattanut kaksi lasta ja pelkkää iloa olen heistä saanut.

Haapamäellä

Matka jatkui Haapamä- elle. Minä menin ensin, ja Eila tuli perässä. Taas olim- me samassa työpaikassa. Teimme jo aikuisten vuo- rot. Joka toinen yö oli työ- vuoro. Muistan, kuinka isot tytöt olivat ihan helisemäs- sä, kun eivät saaneet meitä hereille. Iltaisin, kun oli muutama tunti vapaata, kä- vimme tietysti nukkumaan, mutta uni alkoi maittaa vas- ta, kun piti jo herätä.

Asunto oli onneksi lähel- lä. Joskus tytöt joutuivat käymään uudestaan herät- tämässä meitä. Kesäaamui- na menimme usein töiden jälkeen vähän matkan pää- hän uimaan lammelle ja sit- ten vasta nukkumaan.

Muutaman vuoden pääs- tä siskoni Vappu osti kahvi-

lan Viipurista, ja minä me- nin hänen parikseen sinne. Mutta sota sotki senkin yri- tyksen. Taas olimme alku- asetelmissa. Niin alkoi mo- nivaiheinen evakkotaival, joka on mullistanut monen ihmisen maailman ihan se- kaisin.

Eläkkeellä

Sitä nyt vanhana ihmet- telee, miksi ihmeessä lap- sille jaetaan viikkorahaa eikä heitä vaadita tekemään mitään. Sehän kasvattaa ih- misiä siihen, että rahaa saa eikä tarvitse yrittää yhtään mitään. Luukulle vain, jos tulee vähänkin vaikeuksia. Minun ei ole tarvinnut koko pitkän elämäni aikana yhtä- kään työtöntä päivää pitää, eikä ollut varaakaan. Ei sil- loin ollut niitä sellaisia luukkuja, mistä olisi rahaa jaettu. Aina jotain työtä löy- tyi, koska kaikki kelpasi.

Nyt olemme jo elämän illassa. Me pidämme Eilan kanssa edelleen yhteyttä ja asumme samassa kaupun- gissa. Ei olisi nuorena us- konut, kun niitä lupauksia vannottiin, että näin pitkäl- le ne kestävät. Nyt on mu- kava muistella yhdessä kul- jettuja polkuja, monivai- heista ja tapahtumarikasta elämää.

Meidänkin isosta per- heestä olen vain minä enää jäljellä. Elämä vielä jatkuu, eikä nauru enää pahemmin kuulu raitilla. Hymykin on ollut joskus tiukalla. Mutta täytyy sanoa, että rikas on ollut elon taival ja siitä voi kiitoksen antaa Taivaan Isällekin.

Katri Salminen

Eino Heikinmaan Lapsuusmuistoja-sarjan osa 2.

Radio ja vesijohto toivat uuden ajan

Kasken poltto

Kun ikää karttui, muistikuvani laajentuvat sille ajalle, jolloin me isoisän kanssa läksimme kuljeskelemaan. Hän alkoi neuvoa näitä elämän aakkosia.

Ensimmäisiä oppitunteja isoisä antoi kaskeamisessa, joka siihen aikaan jo oli vanhanaikaista pellontekoa, mutta hän halusi vähän näyttää, miten siihen aikaan, kun hän oli nuori, tehtiin metsästä peltoa. Pellonreunassa oli pieni muuttaman kymmenen aarin kokoinen hakkuualue, josta kokosimme oksat sille alueelle, jonka halusimme kaskea. Sopivana tyynenä iltana sytytimme sen palamaan ja valvoimme tarkkaan, että joka paikasta oksat ja sammal paloivat.

Tämän jälkeen alue haravoitiin niin, että siihen jäi ohut tasapaksu tuhkakerros. Siihen sitten kylvettiin kaskeinauriin siemen, ja tuhka varovasti sekoitettiin. Sato ei kovin suuri tainnut olla, mutta hyviltä ne nauriit kumminkin maistuivat.

Toinen vanha viisaus, jonka hän halusi minulle opettaa oli, että jos haluaa, ettei kaadetun haapapuun kanton ja sen ympärille nouse vesoja, on puu kaadettava ja kelottava tyvestä metri-puolitoista. Sen jälkeen puun on annettava kuivua kesän ja kaadettava se vasta sitten. Näin me toimimme, kun hän oli saanut luvan raivata pienen perunamaan Pulliaisen navetan taakse.

Maa raivattiin kuokkimalla, mikä oli menetelmä silloin ja oli aina 1950-luvulle asti. Pintakerros käänettiin kuokalla niin, että irrotetusta turpeesta tuli multapuoli ylöspäin ja pintakerros alaspäin. Kannot poistettiin pitkiä puukankia käyttämällä. Seuraavana keväänä maahan istutettiin perunaa.

Kuuttikyytiä Ahvenlammella

Ukkoni oli myös ahkera kalastaja, ja minä hänen uskollinen kaverinsa.

Kerran ukko oli mertojaan kokemassa Ahvenlammella. Istuin siinä rannalla ja odottelin ukon saapumista lammelta. Paikalle saapui muutamia metsämiehiä ihmisten: ”Mitäs sinä pikupoika täällä oikein teet?” ”Vuotan ukkoa tuolta lammelta”, vastasin.

Miehet katselivat, ja sanoivat, etteivät he mitään näe. Osoitin kädellä, että tuolla tuon pajupuskan kohdalla se on. Nyt miehetkin huomasivat, että siellä todella liikkui jokin.

”Mutta eihän sillä ole venettäkään”, sanoi joku heistä. ”Ei olekaan. Ukolla on kuutti, ja sillä hän liikkuu”, vastasin ylpeänä.

”Mutta hänhän istuu aivan kuin veden pinnalla! Se täytyy nähdä”, miehet tuumivat ja jäivät odottamaan ukon saapumista rantaan nähdäkseen, millainen tämä kuutti oikein olikaan.

Kuutti oli tehty yhdestä

kolmemetrin haapatukin puolikkaasta. Siitä oli sisus veistetty pois, ja jätetty ai-noastaan noin neljän sentin vahvuinen pinta. Päädyt olivat tietysti hieman paksumpia. Lisäksi sivuilla oli noin kahdenkymmenen sentin levyiset, laudasta valmistetut siivet, jotka pitivät kuutin pystyssä. Vesi-rajaaan oli näet vain vajaa kymmenen senttiä.

Ukko oli myös ahkera kalastusvälineiden rakentaja. Talvet hän kutoi ja paikaili rikkinäisiä verkkoja ja mertoja, joilla hän kalasteli. Hän ei ollut mikään onkimies. Siinä sivussa sain minäkin seurata kalastusvälineiden valmistusta.

Ukko opetti minulle verkkonkudonnan ja pauloituksen alkeet. ”Jos joskus isona satut niitä tarvitsemaan”, hän sanoi minulle. No, enpä ole niitä tarvinnut, joten se taito on ehkä päässyt vähän rapistumaan.

Vuodet vierivät. Ikää karttui kummallekin. Ukon kalareissut harvenivat. Askel alkoi painaa. Kävelymatkat lyhenivät, mutta silti meillä ukon ja mummon kanssa sujui hyvin. Etenkin muistelen lämpimästi niitä aamuhetkiä, jolloin sain olla ukon ja mummon peiton alla heidän välissään, kun isä ja äiti olivat aamuaskareillaan navetassa.

Radio ja uusi aika

Yksi mieleenpainuvimmista muistoistani on, kun radio tuotiin taloon.

Enoni tuli kotiin tunte-mattoman miehen kanssa, ja heillä oli mukanaan kaksi mielenkiintoista pahvilaatikkoa. Mitähän ne mahtoivatkaan sisältää?

Talvella oli jo varattu kaksi pitkää lipputankoa muistuttavaa puuta, jotka pystytettiin toinen tuvan päädyn kohtaan ja toinen siitä noin 30 metrin päähän. Niihin oli jo maassa kiinnitetty jonkinlainen ohut vaijeri ja siitä alas toinen samanmoinen, joka johti seinään tehdystä reiästä sisälle.

Sisällä johto kiinnitettiin ihmeellisen näköiseen laatikkoon, jossa oli neljä kierrettävää kiekkoa. Niissä oli numeroita ja viivoja ympäriinsä. Laitteeseen kuului suurta pesuvatia muistuttava, pystyasennossa jalkansa varassa oleva vekotin, jota sanottiin kovaääniseksi. Voimanlähteenä oli ladattava akkumalaattori ja kuivapariiston anodiparisto. Meillä ei nimittäin ollut sähköä, kuten ei koko kylässä.

Kun kaikki johdot olivat paikoillaan, alkoi tämä vieras setä kierrellä niitä napuloita. Kas kummaa, vekotin alkoi vinkua ja ään-

Oi niitä aikoja entisiä ja lapsuusvuosia noita

Muistelmani alkavat aivan lapsuusvuosistani Kurkijoen Saa-reksen kylästä 16-vuotiaaksi nuorukaiseksi asti. 4.1.1942 sain kutsun IS-joukkoihin Kurkijoelle, ja siitä alkoi Suomen armeijan palveleminen aina 23.10.1945 saakka. Nämä tarinat olen kirjoittanut aivan muistinvaraisesti, en ole mitään muistiinpanoja käyttänyt. Ne muuttamat päivämäärät, jotka tästä löytyvät, on otettu teoksista, jotka on myös mainittu.

Eino Heikinmaa

nellä mitä ihmeellisimmällä tavalla. Katsottuaan kellosta, että oli lähetyisaika, hän jatkoi nappuloiden kiertelemistä, kunnes alkoi kuulua oikeaa puhetta.

Kyllä sitä ihmettelivät niin aikuiset kuin me lapsetkin! Näin meilläkin oli siirretty radion aikakautteen. Alkuaikoina radio-ohjelmasta katsottiin hyvin tarkkaan, mitä sieltä kuunneltiin. Uutiset olivat ehkä joka päivä tärkeimmät, ja sunnuntaisin jumalanpalvelukset.

Naapureistakin tulivat etenkin naiset kuuntelemaan radiota, josta sunnuntaisin kuului jumalanpalvelus. Joskus miehetkin tulivat mukaan.

Meidän lasten piti sinä aikana olla hiljaa. Se oli meistä lapsista pitkä kaksituntinen. Taisi olla joistain vanhemmistakin, sillä silmätkin tahtoivat painua umpeen. Eräskin vanha-emäntä oli jumalanpalveluksen jälkeen laushtanut, että mahtoiko se olla oikea jumalanpalvelus. Mutta hetken mietittyään hän totesi, että kyllä varmaan, koska niin hyvin nukutti.

Vesijohtoa vetämään

Toinen mieleeni hyvin painunut tapahtuma oli, kun meille ruvettiin rakentamaan vesijohtoa. Itse en

osallistunut sen tekemiseen. Ehkä päinvastoin, sillä taisin olla vähän tiellä, kun olin niin utelias näkemään, miten kaikki tehtiin.

Ensien kaivettiin syvä oja kaivolta tupaan. Sitten tuvasta läävään, niin kuin navettaa Karjalassa sanottiin. Oli tuotu iso kasa vesijoh-toputkea. Ne kierrettiin kiinni toisiinsa ja laskettiin kaivetun ojan pohjaan, joka johti tupaan. Siellä oli seinään kiinnitetty pumppu, johon tämä putki kiinnitettiin.

Kun pumpassa olevasta varresta edes takaisin heilutettiin, rupesi torvesta tulemaan vettä. Ja kun tämän putken päässä oleva hana suljettiin ja avattiin navettaan johtavan putken hana, lähti vesi virtaamaan navetassa olevaan säiliöön.

Veden pumppaaminen ei ollut mitenkään köykeistä hommaa, etenkin silloin kun se meni navettaan. Näin ollen pumppaamisen hoitivat yleensä miehet. Meitä lapsia varten oli tehty erillinen jakkara, jolta yletimme paremmin pumppuun varteen, ja siten jaksomme pumpata hetken aikaa vettä tupaan.

Talvet aiheuttivat sen, että kaivo täytyi aina syksyllä hyvissä ajojin peittää, ettei sieltä lähtevä vesijohto päässyt jäätymään.

Maailman vanhin suomalainen aseveliyhdistys vietti 70-vuotispäiväänsä juhlallisesti Yhdysvaltain Connecticutissa Lomala-haalilla 6.11. salintäyteen yleisön läsnä ollessa. Yhdistys perustettiin huhtikuussa 1934 nimellä Suomalaiset Vapaussodan Rintamamiehet Amerikassa.

Pääkonsuli Osmo Lipponen pitämässä puhetta aseveliyhdistyksen 70-vuotisjuhlassa Connecticutin osavaltiossa Yhdysvalloissa.

John Kirk kunniapuheenjohtajaksi

Nimi muutettiin myöhemmin Suomalaiset Aseveljet Amerikassa Yhdistykseksi.

Kunniavieraina meillä oli kaksi veteraania vaimoineen ja pääkonsuli Osmo Lipponen vaimonsa Cherylin kanssa sekä kaksi YK:ssa komennuksella olevaa everstiä täydessä uniformissa eli eversti Jussi Säressalo ja everstiluutnantti Simo Hautala. Konsuli Lipponen ja eversti Hautala pitivät lyhyet puheet.

Illallisen olivat valmistaneet aseveljien naiset. Illallisilla tarjoillun peuran oli ampunut John Kirk. Tätä vuotuista juhlaa kutsutaan aseveljien peurapäivälliseksi, ja siitä on jo tullut perinne.

Kaksi pientä seremoniaakin suoritettiin. Suomen sotiin osallistuneiden ulkomaalaisten vapaaehtoisten muistoksi helmikuussa

2005 Sallassa järjestettävän hiihtomarssin tukemiseksi Aseveljet lahjoittivat 1 000 dollaria. Lahjoituksen otti vastaan hankkeen puuhmies Lars Colliander.

Tämän jälkeen kutsuttiin Anneli ja John Kirk näyttämölle. Johnille ojennettiin veteraanien kunniakilpi, ja hänet kutsuttiin yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi hänen Aseveljien ja Suomen hyväksi tekemänsä työn johdosta. Laatan ojentasi yhdistyksen varapuheenjohtaja Paul Lampi ja rouva Anneli Lampi kukitti Johnin ja Annelin sinivalkoisin kukin. Mainittakoon, että John (ent. Matti Heinonen) on syntynyt Kurkijoella. Hän toimi puheenjohtajana 20 vuotta aina vuodesta 1984 tähän vuoteen asti. Monet ovat ne lahjoitukset, jotka Kaunialan Sotavammaasairaala on hänen johdolla saanut.

Viihdepuolisesta ohjelmasta piti huolen huilutaitelija Ulla Suokko humoristisella ohjelmallaan saaden yleisön pyytämään lisää. Myöhemmin asiaa kysyttyäni hän sanoi äitinsä olevan Viipurista kotoisin. Tanssimusiikista vastasi Ed Hendelä hanureineen ja solistina oli suosittu Aatos Autio. Loppuilta meni tanssien. Vielä arvottiin Finnain lahjoittama menopaluu-lippu Suomeen. Sen voitti tällä kertaa Peter Finke. Hän kertoi käyttävänsä lippun käydäkseen Karjalassa isoisänsä juurilla.

Hyviä joulunalusviikkoja sinne koti-Suomeen.

Terveisin,

Urpo Heinonen

Suomalaiset Aseveljet Amerikassa Yhdistyksen kunniapuheenjohtaja John Kirk ja vaimonsa Anneli Kirk.

Maan mainio masinistipäivä ja Kurkijoki-juhlat

Loimaalla oli heinäkuun viimeisenä viikonloppuna useita tapahtumia, jotka kiinnostivat suuria määriä ihmisiä. Jo lauantaina aamupäivällä suurilukuinen yleisö pääsi tutustumaan Onkijoen kylässä kurkijokelaisjuurisen Merran Matin kotipihan piiriin rakennettuun suureen kone- ja työnäytösten sarjaan, jotka johdattivat meidät hienosti viime vuosisadan alkupuolen työskentelytunnelmiin.

Yksi monista hienosti entisöidyistä koneista oli kuvassa oleva höyrykone eli lokomobiili, jota varmaan kävi ihastelemassa jokainen masinistipäivään osallistunut vierailija.

Poikkeuksena kesän yleisistä säästä upea ilma suosi tapahtumia, ja se loi mainiot puitteet runsaslukiselle yleisölle tutustua jopa vanhan raamisahan toimintaan. Sahan oli Matti koonnut ”romuosista” ja rakentanut sahalle aivan uuden rakennuksenkin. Saa tiin myös nähdä, kuinka noin 50 vuotta sitten tehtiin koneella salaojaa, kuinka höyrykoneet ja maamootorit pyörittivät vanhoja koneita, joilla puitiin, höylättiin päreitä jne.

On suurenmoinen asia, että jotkut jaksavat ponnistaa pystyyn tällaisia tilaisuuksia, joissa voidaan vrestää vanhoja muistoja ja

jotka ovat nuoremmille hyviä koulutushetkiä entisen elämänmuodon pariin.

Ja sitten juhlittiin

Iltopäivällä oli vuorossa Kurkijoki-museon uudelleen avaaminen. Talolle oli kokoontunut väkeä niin paljon, että puheet piti pitää ulkona, jotta kaikki pääsivät kuuloetäisyydelle. Kari Kiiski luonnehti ansiokkaassa esityksessään tämän meille arvokkaan museon eri vaiheita aina tähän uuteen vihkimiseen asti.

Sitten oli vuorossa Vesihoivin kahviossa Unto Miikkulaisen kokoaman ja Eino Vepsän toimittaman Kurkijoen kihlakunnan

murresanakirjan julkistaminen. Tähän kirjaan on tallennettu esivanhempiemme käyttämää murretta yli 4000 sanaa ”suomennoksi-neen”. Kirjassa on myös alueelta tallennettuja sananparsia, joista osa on myös piirroksin kuvitettuja. Lahjaksi ja omaan kirjahyllyyn erittäin sopiva kirja.

Tämän monipuolisen lauantaipäivän päätteeksi olivat Muistojen ilmatat Hirvihovissa, jonne oli jälleen kokoontunut satoja kurkijokelaisia ystävineen ohjelmien ja iloisten tarinointien pariin.

Eino Vepsä

Senja Huuhkan elämä on ollut opiskelua ja työtä rinta rinnan

Luin lehdestä, että sinne kaivataan kurkijokelaisten ja hiitolaisten kirjoituksia omasta elämästään. Lienenkö yllityshullu, kun tartuin kynään ja päätin minäkin kirjoittaa?

Vanhempani ovat Pekka Huuhka, joka syntyi 8.2.1907 Hiitolassa sekä Jenny (s. Hartin), joka oli syntynyt 16.6.1909 Sakkolassa. Minä olen Senja Huuhka ja syntynyt Hiitolassa kesäkuun 17. päivänä vuonna 1937. Nykyinen asuinpaikkani on Kankaanpää Satakunnassa.

Voisin sanoa, että minua on heitelty Suomessa laidasta laitaan. Jouduin 2-vuotiaana evakkotyttonä Länsi-Suomeen, jossa sain käydä kouluna ja kasvaa aikuiseksi. Elämäntyöni olen tehnyt Itä-Suomessa Lieksassa, ja nyt vietän eläkepäiviäni täällä Länsi-Suomessa.

Evakkomatkoista en paljon muista enkä Hiitolan kodista. Isäni kaatui talvisodassa 16.12.1939. Äiti kertoi, että aika pian isän hautauksen jälkeen kaikkien käskettiin lähteä pommituksia karkuun ja mukaan ei saanut ottaa muuta kuin vaatteet päälle ja muutaman päivän eväät. Hän sanoi kantaneensa minua ja talutaneensa kahdeksanvuotiaasta veljeäni Kalervoa.

Veljellä oli verkkokassissa pullapitko, kilo itse kinnuttua voita ja vähän jotain muuta. Kun äiti sanoi tungoksessa Pieksämäellä katsoneensa, niin hän huo-

masi, että Kalervolla oli tyhjä kassi kädessä. Lienevätkö eväät pudonneet vai oliko joku vieras ottanut?

Jouduimme tulemaan länteen Kankaanpäähän asti, ja paluuta ei kohta ollut. Pääsimme ensiksi suureen maalaistaloon, jossa oli kaksi muutakin evakko-perhettä meidän lisäksemme. Äiti meni auttamaan talon emäntää navettatöissä, ja he ystävästyivätkin lopuiksi.

Olin kasvanut rauhallisessa ympäristössä veljeni kanssa ja siksi pelkäsin toisten lasten rajuja leikkejä. Niinpä usein olin istunut pöydän alla ja vetänyt tuolin eteeni, etteivät toiset lapset olisi tulleet päälleni.

Evakkokotimme vaihtui muutamia kertoja. Äiti oli vielä nuori ja avioitui viimeisen paikkamme pojan

kanssa. Minua oli pyydetty veljeni kanssa sotalapsiksi Ruotsiin. Mutta äitini vastaus oli ollut: ”Minulta on viety kaikki, mies ja koti. Näitä lapsia ei minulta vietä, pystyn kyllä pitämään heistä huolen.” Sotakummit kumpikin kuitenkin saimme, Kalervo Amerikasta ja minä Ruotsista.

Toisen kerran evakkoon

Kun Karjalaan pääsi muuttamaan takaisin, isäpuoleni lähti meidän mukana. Kotimme oli pystyssä ja rakennusten sijainnit painuivat hyvin mieleeni. Kun sitten jouduttiin lähtemään toisen kerran, isäpuoleni oli sotahommissa ja lähtö jäi suurelta osin äidin hartioille. Minulla oli silloin jo yhdeksän kuukauden ikäinen velipuoli Sulo, joka pantiin

Muistelmien kirjoittaja HuK Senja Huuhka Kankaanpäästä.

prekoriin hevoskuormaun. Muistan, miten surin sitä, että Sulon päälle sataisi vettä. Äiti lähti Kalervon kanssa viemään minua ja Suloa Kankaanpäähän isäpuoleni siskon ja äidin hoitoon.

Minusta ei vielä ollut apua paljonkaan. Mutta muistan, kun äiti laittoi minut ja Sulon erääseen kuorma-autoon ja käski kuljetettajan jättää meidät Parikkalan kirkon seinustalle, että siitä hän meidät sitten ottaisi. Sitten äiti lähti hakemaan veljeäni ja pyöräänsä. Luotin äitiin, eikä minulla ollut mitään hätää. Mutta velipuoleni opetteli liikkumaan kierittelemällä ja minun piti vahtia koko ajan siellä kirkon seinustalla, ettei hän

kieritellyt aivan lähellä oleelle tielle ja autojen alle.

Kankaanpäähän päästyämme äiti lähti Kalervon kanssa hakemaan karjaa kotoa. Hän oli vaistonnut uuden lähdön ja saanut varatuksi vaunu karjalle vähän aikaisemmin kuin tuli lähtöpakko. Niinpä saimme vähän enemmän mukaamme kuin ensimmäiselle evakkomatkalalle.

Vaikka isäpuoleni sisko ja äiti olivatkin minulle erittäin hyviä, en muista koskaan kokeneeni niin kovaa ikävää kuin silloin. Ikävöin äitiä ja veljeä sanomattomasti, kun he viipyivät matkalla toista viikkoa. Kun minulle sanottiin, milloin he tulisivat, kävelin toista kilometriä heitä vastaan, ja ilo oli suuri tavatessamme.

Koska omaa isääni en muista yhtään, oli äiti minulle sitäkin rakkaampi. Koti oli koti, vaikka millainen, kunhan siellä oli äiti. Hän kertoi paljon Karjalasta ja evakkomatkoista, mutta ne eivät ole minun henkilökohtaisia muistojani.

Kansakoulun kävin Alahonkajoella Laurin koulussa. Suoritin keskikoulun Kankaanpään Yhteiskoulussa. Kankaanpäässä syntyi toinenkin velipuoleni Keijo. Äidille olivat hengelliset arvot tärkeitä, ja siksi hän lähetti meidät kaikki neljä lastaan vuorolamme Turun kristilliseen opistoon elämämme rakennuspuita hankkimaan.

Työtä ja opiskelua

Opistoajan jälkeen olin vuoden verran Kihniön Osuuspankissa töissä. Sitteen olin moneen otteeseen töissä toimistoissa TVL:n eri työpisteissä: Kankaanpäässä, Siurossa ja Parkanossa. Siinä välillä valmistuin Porin kauppaopistosta merkonomiksi. Kouluttauduin myös Turussa valtion kirjurikurssilla kirjuriksi.

Huomasin lehdestä paikan Pielisjärven kristillisessä opistossa. Hain sinne ja tulin valituksi. Tehtävinäni olivat kaupallisten aineitten

opetus liikelinjalla ja muilla linjoilla kirjanpito, konekirjoitus ja asioimiskirjoitus sekä talon kirjanpito ja palkanlaskenta. Näitä tehtäviä hoidin siellä 35 vuotta. Työ oli monipuolista ja antoisaa. Rohkeana karjalaisena pidin opetustyöstä ja oppilaitten kanssa olosta.

Työn ohella suoritin ylioppilastutkinnonkin Lieksan yhteiskoulussa vuonna 1975. Aviopuolisoa minulla ei ole, ei kai liene kävellyt sitä oikeaa vastaan. Vaikka ylioppilasjuhlapuheessaan rehtori nimittikin minua suuren perheen äidiksi, jota tuli erityisesti onnitella (hän ei tiennyt asiasta). Mutta toisaalta kyllähän opistoperhe oli aika iso (vuosittain 40-60 oppilasta). Jatkoin vielä opiskelua työn ohella ja suoritin Joensuun yliopistossa Humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon.

Opistossa oli paljon myös vapaa-ajan toimintaa ja niinpä yksineläjänkin vuodet menivät kuin siivillä. Innostuin siellä tekemään myös monenlaisia käsitöistä ja kävin kansalaisopistonkin piireissä. Maalasin ikoneita ja posliinia, nypläsin ja kudoin paljon kangaspuilla. Sain siellä paljon tuttuja ja ystäviä.

Rikkaaksi kokemani elämä tuli kuin yllätys eläkkeelle siirtymisen aikaan. Muutin Kankaanpäähän, täällä sijaitsevaan asuntooni hidastamaan tahtia ja muistelemaan menneitä. Veljistäni Kalervo asuu Suodenniemellä, Sulo Kauhajoella ja Keijo täällä Kankaanpäässä.

Olen käynyt kolme kertaa Hiitolassa katsomassa kotini raunioita ja Karjalan kaunista luontoa sekä samalla Karjalan alennustilaa, ja joka kerran tunteeeni ovat olleet sanattomat. Toivon kaikille karjalaisille terveyttä ja hyvää elämää siihen asti, kunnes viimeisen kutsu lähtöön kuuluu.

Senja Huuhka

Sisarukset Kalervo ja Senja Huuhka uudelleen vuosikymmenten jälkeen Hiitolan kotinsa paikalla.

Pöytään rätvänäriäkkynä

Maastohiihdon kunniakkaista päivää elettiin 20 vuotta sitten jokaisessa kodissa hurmioituneessa hengessä, kun Marja-Liisa Hämäläinen voitti Sarajevon talviolympialaisissa kultaa vitosen, kympin ja kahdenkympin perinteisillä matkoilla. Eräskin vanha mummo voitteli, kun uutisten lukija toistamiseen hehkutti Marja-Liisan voittoja: "Voi voi, ku ne nyt hiihättää tuon Marja-Liisan iha läkähyksii ast, ja viel saman päivänä."

Nyt näyttää maamme naiset piristystä pitkällisen tauon jälkeen latu-ueilla, toivotaan, että miehetkin ottaisivat tuosta opikseen. Tässä kun itsellä 10. viikko on sänkyä selässä pitäen ehtinyt lueskelemaan kaikki lehdet, en malttanut olla lainaamatta 30.11. Ilta-Sanomien Urheiluliitteen ko-

lumnistia Heikki Hyväristä, kun hän kertoo tuon unohtumattoman ajan muistoja.

Heikki Hyvärinen kirjoittaa muun muassa: "Olemme jo ehtineet kertoa Marja-Liisan vavahduttavasta kotiinpaluujuhlusta Rautjärven oppikoulun juhlasalissa: kunnanjohtaja puhuu, lapset laulavat, seurapomo puhuu, Maamme-laulu, rehtori puhuu, nuori oppilas lausuu runon; Marja-Liisan kotona pellavaiselle pöytäliinalle on katettu karjalanpiirakkaa, munavoita, sen seitsemän sorttia pikkuleipää, rinkelipitkoa, tiikerikakkua ja tietysti täytkekakkua.

Elokuussa homma otetaan uusiksi, nyt sulhaspiiraiden kera. Marja-Liisan kotitalon kulmilla mourunut Kirvesniemen kolli päästetään sisäruokintaan ja

sukuun.

Hätäpäissään Harri ehtii ennen häitä ehdottaa, että uuden sukunimilain perusteella Marja-Liisa voisi edelleen kilpailla kansainvälisesti tunnetulla nimellä Haemaelaainen. Siitäkö Marja-Liisa riemastuu: hiiä ku ei rupia nii erikoiseks.

Niinpä listoilla seisookin Marja-Liisa Kirvesniemi, kun Urheilutoimittajain liitto ryhtyy valitsemaan Vuoden urheilijaa. Nykykäytännöstä poiketen valinnanvara on: kuusi olympiavoittajaa; tosin Marja-Liisan takana viisi vain yksinkertaista kultamitalimiestä, joita ei kannata ruveta luettelemaan.

Tulos julistetaan lähellä Marja-Liisan kotikunnaita Lappeenrannassa 5. joulukuuta 1984. Vähän yrittä-

vät miehet ryppyillä. Marja-Liisa ei saa kuin 223 ykkössiijaa 268 äänestäjistä. Silläkin peli on selvä kuin... no eipä tule mieleen mitään kuolematonta vertausta tähän hätään mutta selvä on.

Ja taas ladataan juhlapöytää Rautjärvellä eikä millään ulkomaan kotko-

tuksilla. Marja-Liisa, Suomen paras urheilija, on maatalon tyttö ja maataloissa on aina tiedetty, mitkä ovat oikeita eväitä, kevytlivitettä ei sivellä edes sukeen pitovoiteeksi.

Pyöräytetään piirakoita, töpsäytetään tytinää, kahmalollinen karjalanpaistia, tirripaistille talkkunaa, hämmennetään huttua, laitetaan lantusupikkaita, suolataan simpeleensiikaa ja suitsait sultsinoita.

Mene ja tiedä tuon muistin kanssa, osuikohan pöytään tiikerikakkua. Tai unohtuiko rätvänäriäkkynä."

Siinä sitä mieluisia muistoja naapuripitäjän tyttön saavutuksista. Mutta kertokaapas, mikä ja mitä on tuo "rätvänäriäkkynä"!

Teuvo Ahokas

PS. Entisen päätoimittajan mieltä lämmittää, kun ollaan jälleen lehden teossa kurkijokelaisuilla. Onnea, Raija. Kohti tasaa-
arvoa!

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. vuoden 1948 vaaleihin
2. Sisiliassa
3. palokärki
4. Ruovedellä
5. noin senttimetrin
6. Pyhän miesten päivä
7. Kuusamossa
8. käpylisäke
9. Adolf Eichmannin
10. Yölinja

JOULUSIIVOUKSIA KODEILLE JA YRITYKSILLE

LOIMAAN SIIVOUS
Päivi Ojala Oy
Puh. 02-762 1027
0500-478 344

DEOSAN
-pesuaineiden myynti ja edustus.

Asianajaja

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeus-
turva-asioita.

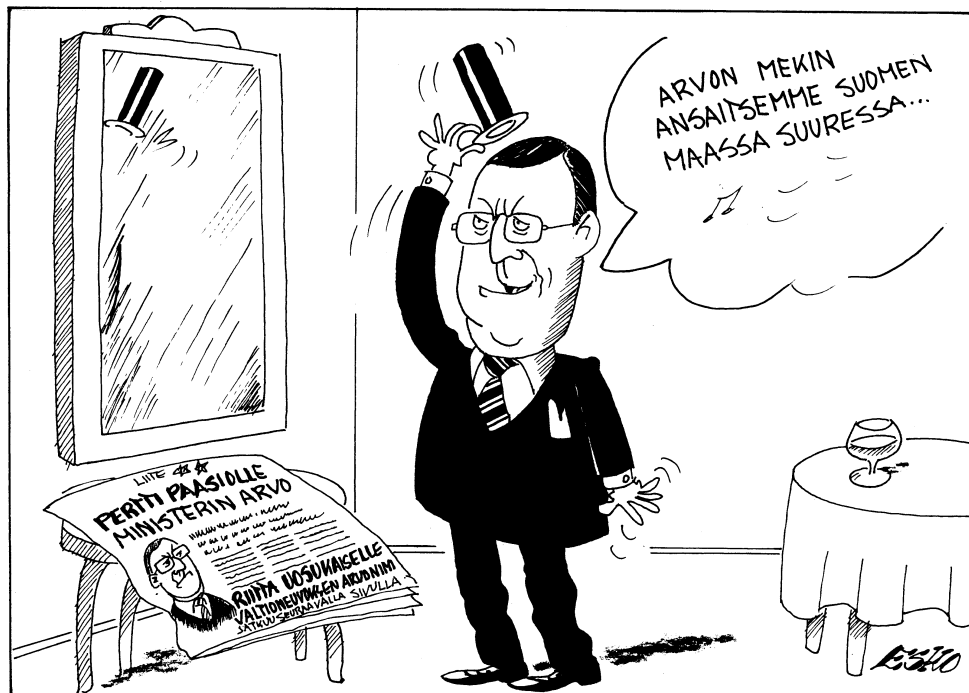
Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppialankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

Varatuomari Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
oik.yo Tiina Tähtinen
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

Eskon puumerkki

Hymyä huuleen

- Onko tupakkalakon tekeminen vaikeaa?
- Ei ollenkaan. Minäkin olen tehnyt sen jo tuhansia kertoja.

....

Miten laaditaan sääennusteet? Vastaus: Tuulesta temmaten.

....

- Saanko mennä naimisiin tyttärenne kanssa?
- Teidän pitäisi kysyä vaimoltani.
- Niin, mutta kun haluan mieluummin tyttärenne.

....

Mistä tietää, että kesä on tullut? Vastaus: Meteorologi ei puhu enää suojasäästä vaan hallasta.

....

JOULUKAUPPA SINUN MAKUUSI!

TÄMÄN VIIKON SPAR-ETUKORTTI TUOTE!

VALION VANILJA-KERMA-JÄÄTELÖ, 1 L

0,79
2/talous

Suomalainen naudan ulkopaisti
palana ja jauhettuna
5,99
kg

Chick Broilerin reisi-koipi marinoitu
1,49
kg

Popsi Nakit
300 g (2,97 kg)
0,89
pkt

Tuore Superior merikirjolohi
700 g:n erä
2,99
2 kalaa/tal.

Espanjan Satsuma
1,39
kg

Fazer Paahtoleivät 285-335 g (3,12-2,66 kg)
0,89
pkt

Valio Polar juustot 300-350 g (9,97-8,54 kg)
2,99
pkt

Atria Lauantai-makkara
225 g (3,33 kg)
1,50
2 pkt

Suomalainen SAVULOHI-FILE

990
kg

Suomalainen PORSAA PIKNIK-PAISTI

495
kg

Ingman 4 PURKKIA PERINTEISET JOGURTIT 150 g

100
(1,67 kg)

Apetit Tähtitorttu tortuntäyte 300 g

200
(2,22 kg)

Sunnuntai TORTTUTAIKI-NALEVYT 500 g

089
(1,78 kg)

VIP GLÖGI-JUOMA 1 L

079
pkt

Alko
762 2062

nonstop parturi
040-765 7028

Naisellista muotia
Loimatar
762 2848

Kahvila
762 4432

LOP. Kultapiste
763 2150

Oigatar
762 1413
76368520

Ritvan ja Olin
Ei-
keitä
76368520

SPAR

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18, su 12-21

Ruokakauppa Sinun jouluusi

Erikoishammasteknikko

EHT-
liiton
jäsen

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

HAUTAKIVET

Vuodesta 1921
luotettavaa ja yksilöllistä palvelua

LOIMAAN KIVI

PUHELIN (02) 760 511

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547